

De geschiedenis van wachterswoning 49 a en b door Cock Willers.

Van spoorlijn naar busbaan

In de polder Groot Wilnis - Vinkeveen ligt de dijk van het spoortraject Uithoorn – Nieuwersluis. De spoorlijn was onderdeel van de Haarlemmermeerspoorlijnen. Vanaf de opening op 1 december 1915 tot 2 september 1950 reden hier personen- en goederentreinen. Tot en met 30 mei 1986 reden er, op enkele bijzondere ritten na, alleen goederentreinen. Van Uithoorn naar Mijdrecht, over een deel van de voormalige spoorlijn, is eind jaren 90 een busbaan aangelegd. Begin deze eeuw is deze busbaan verlengd naar Aalsmeer en volgt ook daar de vroegere spoordijk. Bij het Oude Spoorhuis in Uithoorn is een bushalte. De spoorbrug over de Amstel werd aangepast aan het busvervoer. Vanaf het stationsgebouw in Mijdrecht, waar op het emplacement vele oude treinstellen door de gebroeders Koek zijn gesloopt, kun je de wandelroute naar station Wilnis volgen.

Spoorwandelroute

Na het passeren van de Enschedeweg (N212) begint de spoorwandelroute bij Halte 2006, een kunstproject van Frank Bezemer. Op de route langs de Driehuizer Dwarstocht naar Vinkeveen treft de wandelaar echt spoorgrind aan. Even verder verlaat de spoorbaan de laaggelegen polder Groot Mijdrecht. Bij de Ringvaart van deze polder staat de gedeeltelijk herbouwde dubbele wachterswoning 48 a en b. De brug is in 2006 nagebouwd naar het model van de vroegere spoorbrug. Via het voormalig emplacement Vinkeveen komt het stationsgebouw in zicht, dat zowel buiten als binnen in vrijwel originele staat verkeert.

Wachterswoning 49

Bij station Vinkeveen gaat het spoortraject de Herenweg over, dit is te zien aan een verhoging in het wegdek. Op het eerste stuk van de route naar halte Oukooperdijk liggen aan weerszijden van de spoordijk nog steeds groententuintjes. Een stevig pakket zand was nodig om hier in de niet uitgeveende polder Groot Wilnis - Vinkeveen een stabiele spoordijk te maken. Na twee kilometer komt de Veldwetering in zicht. Hier stond de dubbele wachterswoning 49 a en b. De fundamenten van dit gebouw zijn nog aanwezig in de bodem. Het brughoofd van de voormalige spoorophaalbrug draagt nu een voetbrug. De twee banken in het land horen, net als de "Halte 2006", bij het kunstproject van Frank Bezemer. Zittend op de bank zie je het polderlandschap zoals de bewoners van spoorhuis 49 het zagen.

Familie Pauw

Van 1937 tot 1955 woonde hier de familie Pauw. In 49 a woonde de familie Pauw met 11 kinderen. In 49 b woonde later een zoon met zijn gezin. De woning was alleen te voet of per fiets bereikbaar. Groot materiaal werd vervoerd met een lorrie, een platte kar met treinwielen, die over de spoorrails werd geduwd. Het gebruik van de lorrie was alleen mogelijk na telefonische toestemming van de verkeersleiding van de NS in Utrecht. Het vervoer met de lorrie moest ingepast worden tussen de loop van twee treinen. In 1946 was zoon Adriaan zo ziek, dat hij met een brancard op de lorrie naar het station in Vinkeveen werd vervoerd. Daar stond een ambulance klaar voor vervoer naar het ziekenhuis in Amsterdam. De dokter kwam op de bromfiets en zelfs een keer met de auto over het smalle pad. Dat gaf een probleem. De auto kon nergens keren, ook niet bij de dubbele wachterswoning. Met vereende krachten werd de auto toen opgetild en omgedraaid, richting Vinkeveen.

Het leven in wachterswoning 49

De woning was niet aangesloten op de waterleiding en het elektriciteitsnet. Wel was er een telefoonverbinding in verband met het contact met de treindienstleiding in Utrecht. De regenwaterput achter het huis voorzag de bewoners van drinkwater dat werd gefilterd door een dikke laag grind. In droge tijden raakte de put leeg. Dan belde men met de dienstleiding in Utrecht. Aan de eerstkomende trein werd een waterwagen gekoppeld. Het vullen van de put moest snel

gebeuren om de treinenloop niet te verstoren. De machinist bleef in de trein zitten en twee medewerkers vulden de waterput. Deze stond achter het huis en was veilig afgesloten met deksel en hangslot. Voor de was werd slootwater gebruikt. Het was zo helder dat je het zelfs kon drinken. Het water voor het huishouden werd met een gietijzeren pomp omhoog gepompt.

Een douche kende men nog niet. De kinderen werden om beurt gewassen in een teil. De was werd met de hand gedaan, op de stoep aan het water. De wringer maakte het wasgoed al een stuk droger. Om het mooi wit te krijgen werd de was op het bleekveld in de zon te drogen gelegd.

De woning werd verlicht met olielampen. Voor de verwarming werd turf of hout gestookt. Later kwam er een kolenkachel. Achter het huis stond een flinke schuur voor kolen en turf. Er werd gekookt op een kolenfornuis, waar ook turf en hout in kon.

Moeder Mijntje bakte aanvankelijk zelf brood in een oventje, dat op een 4 pits oliestel pastte. (Op dat oliestel werd indien nodig ook water voor de was verwarmd). Later werd het brood vanuit Loenen met de bakfiets bezorgd door bakker Gijs Vermolen en later door zijn zoon Bep Vermolen. Het passeren van de spoorbrug over de Veldwetering was niet gemakkelijk: lopend over de bielsen, met de fietsbanden op de rails. Tijdens en na de aanleg van Rijksweg A2 kwamen de bakkers Kempers en Helling uit Vinkeveen het brood bezorgen. Voor boodschappen ging men naar Kuiper of Röling in Vinkeveen.

Vader Pauw was baanwerker en brugwachter. Hij zorgde onder andere voor het aanvullen van het grindbed onder de bielsen en het schonen van de sloten naast de spoorbaan. De heer Pauw bediende ook de halve overwegbomen van de in begin jaren 50 aangelegde Rijksweg A2. Daar stond een houten wachthokje om bij slecht weer in te schuilen.

Mevrouw Lies Pauw vertelt

Juni 2016: Mevrouw Lies Kraan- Pauw, een van de dochters van het gezin Pauw, vertelt in haar woning te Mijdrecht haar herinneringen uit de tijd dat zij in het spoorhuis woonde:

“Ik was vijf jaar toen mijn ouders naar de wachterswoning verhuisden. Dat was in 1937. Onze school lag bij het klooster. Hiernaast werd in de oorlogsjaren de provinciale weg N 401 aangelegd. De afstand van school naar huis was drie kilometer, 1 km naar het stationsgebouw en dan nog 2 km langs de spoorlijn naar huis. Er mochten geen kinderen uit school bij ons spelen vanwege de afgelegen ligging van ons huis. Als we op het spoorpad liepen waarschuwde de machinist op de trein ons met een fluittoon. We zwaaiden altijd naar de passagiers in de trein. Om kleren te kopen gingen we een enkele keer met de trein mee vanaf station Nieuwersluis naar Utrecht. We liepen dan eerst naar het station van Nieuwersluis. Een bijzondere gebeurtenis was het toen op 6 september 1938 de koninklijke trein met daarin koningin Wilhelmina van Den Haag naar Amsterdam reed om haar 40-jarig jubileum te vieren. Deze trein reed van Nieuwersluis naar Amsterdam Haarlemmermeerstation en kwam ook langs ons huis”.

Mevrouw Kraan-Pauw voegt aan dit verhaal toe dat ondanks de beperkingen die de woning had zij er als kind met veel plezier heeft gewoond.

Hond onder de trein

De familie Pauw kreeg een hond als huisdier. Hij kwam met de trein mee vanuit Utrecht naar station Vinkeveen, waar hij door de kinderen opgehaald werd. Na enige tijd reageerde de hond op de komst van de trein. De fluittoon die de treinmachinist liet horen voor de trein de spoorbrug bij wachterwoning 49 over ging, was voor de hond het signaal om een stuk met de trein mee te lopen. Dat werd hem een keer fataal, hij verloor zijn evenwicht en kwam onder de trein. Dat overleefde hij niet.

De familie hield een varken en een aantal konijnen. Het vlees van het geslachte varken werd gepekeld en in de kelder bewaard naast de aardappelen uit de groententuin. In de grote groententuin werd veel geogst, de kinderen hadden een eigen groententuintje.

De Tweede Wereldoorlog heel dichtbij

De kelder onder de woning was in de Tweede Wereldoorlog een goede schuilplaats. Bij gevaar verborg de heer Pauw zich achter de voorraad aardappelen onder de keldertrap. De ondergrondse verzetsbeweging heeft op een nacht in 1944 het spoor bij de Veldwetering en bij het station in Vinkeveen opgebroken om de Duitse munitietransporten naar Schiphol te dwarsbomen. De heer Pauw ging kijken wat er gaande was, maar kreeg al gauw een geweer in zijn nek met de mededeling: "Ga naar binnen en kom niet meer terug". Later zijn enkele mensen opgepakt, gelukkig niemand van de familie Pauw.

In hetzelfde jaar werd dicht bij de Veldwetering 's nachts een Engelse bommenwerper achterna gezeten door een Duits vliegtuig. De Engelse vliegenier zag zich genoodzaakt de bommen te lossen. Door de drukgolven van de zware ontploffingen rolden enkele bewoners van spoorhuis 49 uit bed en vernielde een bomscherf een raam van de woning. In het weiland was het kermen te horen van de koeien die door bomscherven werden geraakt. Verder waren er geen gewonden en de schade bleef beperkt.

Later werd op zekere dag de spoorbaan beschoten. De kinderen mochten die dag niet naar huis, werden op school opgevangen en moesten wachten tot de beschietingen voorbij waren.

In de hongerwinter kwamen er vanuit Amsterdam mensen met de trein naar Vinkeveen om voedsel te halen. Soms moesten zij hiervoor met hun trouwring betalen.

Einde van de spoorlijn

Het personenvervoer op de Haarlemmermeerspoorlijn van Amsterdam naar Nieuwersluis ging nog door tot 2 september 1950. Hier reden de stoomtreinen die Bello werden genoemd vanwege het geluid van de stoombel. Daarna stopte het personenvervoer. De autobus en de vrachtwagen namen het vervoer over. Het vrachtvervoer per spoor ging door tot en met mei 1986.

Terugblik

In dat jaar, mei 1986, was de wachterswoning 49 er al lang niet meer. De dubbele wachterswoning 49 a en b was aanvankelijk goed te zien vanuit de provinciale weg N 401. Toen mevrouw Lies Kraan-Pauw een keer in de jaren 70 van de vorige eeuw met de bus naar Utrecht ging, keek ze in de richting van de wachterswoning en zag de spoorwoning niet meer staan. Deze was inmiddels afgebroken. Treinen rijden er niet meer, de rails is verwijderd, de herinneringen blijven bewaard!